
بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

40 HADITHE
RRETH
MJEKËSISË DHE MJEKIMIT

Tiranë, 2026

Titulli: **40 hadithe rreth mjekësisë dhe mjekimit**

Autori: **Qendra "Nun"- Qendra për Autorësi dhe Përkthim**

I përktheu nga arabishtja: **Haxhi Shejkh Vullnet MERJA**

I redaktoi: **Jerida KULLA**

I korrektoi: **Ma. Isra MERJA**

Përkujdesja kompjuterike: **Sabrie FEZA**

Kopertina: **Sabrie FEZA**

Botoi: **Shoqata "FLLADI" -** Tiranë, 2026

Parathënia

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit!

Falënderimi i takon Allahut, Zotit të botëve. Paqja dhe bekimet qofshin mbi zotërinë tonë, Muhamedin dhe familjen e tij të pastër, mjekët e shpirtrave njerëzorë, të cilët i kanë përgatitur me mjeshtëri ilaçet e tyre dhe i kanë përdorur ato në vendin e duhur sipas nevojës.

Në suren "Esh-Shu'ara", në ajetin 80, thuhet: **"Dhe kur sëmurem, Ai është që më shëron".**

Sheriati i ka kushtuar një vëmendje të madhe kujdesit shëndetësor dhe mjekësor. Janë transmetuar shumë tekste nga Ehli Bejti i pagabueshëm dhe i pastër rreth shëndetit, sëmundjes, mjekësisë dhe mjekimit.

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "Lumturia në këtë botë është siguria dhe shëndeti i trupit, ndërsa përsosmëria e begatisë në Botën Tjetër është hyrja në Xhenet".

Në një kohë kur njerëzimi është goditur nga epidemia (korona), u

paraqesim lexuesve të nderuar, veçanërisht atyre që janë në vijën e parë të frontit, si: mjekët, infermierët dhe personeli shëndetësor, dyzet hadithe mbi mjekësinë dhe mjekimin. Kjo është pjesë e serisë "Dyzet hadithe", e cila është realizuar duke ndjekur traditën e dijetarëve tanë të mëdhenj (Allahu i lartësoftë gradat e tyre!), të cilët kanë përmbledhur dyzet hadithe në tema të ndryshme, në përputhje me atë që është transmetuar nga Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!): "*Kush memorizon dyzet hadithe nga hadithet tona, Allahu do ta ringjallë në Ditën e Kiametit si dijetar dhe jurist*".

Shpresojmë nga Allahu i Madhëruar që të përfitohet nga përmbajtja e tyre e

bekuar në largimin e fatkeqësive dhe sëmundjeve.

Qendra "Nun"
Qendra për Autorësi dhe Përkthim

Pozita e mjekësisë në Islam[1]

Mjekësia në Islam gëzon një pozitë të lartë, duke u konsideruar si një nga shkencat më fisnike të kësaj bote. Mësimi dhe ushtrimi i saj konsiderohet si detyrë kolektive (farz kifaje) për ruajtjen e jetëve dhe trupave të njerëzve. Islami ka nxitur mjekimin dhe e ka konsideruar mjekësinë si një dije plotësuese të dijes fetare.

1 "Fik'hu i mjekut, nga seria "Fik'hu tematik", botuar nga shoqata kulturore islame "El Mearif".

Mësimi i mjekësisë është detyrë kolektive (farz kifaje[2]); nëse disa e kryejnë, bie detyrimi nga të tjerët.

Mjekimi është i lejuar dhe i nxitur: Profeti Muhamed (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka urdhëruar mjekimin dhe ka ndaluar indiferencën, duke thënë: "*Mjekohuni, sepse Allahu nuk ka zbritur asnjë sëmundje pa zbritur edhe ilaçin e saj*".

Kur'ani ka përmendur parime themelore të mjekësisë parandaluese, si:

2 Farzi kifai - është një detyrim sheriatik kolektiv, përmbushja e të cilit rëndon mbi gjithë bashkësinë. Të gjithë anëtarët e bashkësisë janë të ngarkuar me këtë detyrim. Ata nuk çlirohen prej tij vetëm nëse dikush prej tyre e përmbush dhe e realizon atë detyrim sheriatik.

ruajtja e shëndetit, shmangia e dëmit dhe pastrimi i trupit nga elementet e dëmshme. Një shembull është ajeti: **"Hani dhe pini, por mos e teproni".**[3]

Mjeku ka pozitë të lartë, me kusht që të ketë njohuri të sakta në mjekësi. Profeti Muhamed (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka paralajmëruar kundër ushtrimit të mjekësisë pa njohuritë dhe kompetencat e nevojshme. Mjeku shpërblehet për qëllimin e tij në shpëtimin e jetëve.

Mjekësia lulëzoi në qytetërimin islam si rezultat i ndërveprimit me mjekësinë e lashtë dhe kërkimit shkencor.

3 Sure "El-A'raf", ajeti 31.

Kontributi i myslimanëve në mjekësi ka qenë shumë i madh dhe themelor për zhvillimin e shkencës mjekësore botërore, sidomos gjatë periudhës së artë të qytetërimit islam (shek. VIII–XIV). Në një kohë kur shumë dije të lashta po humbisnin, dijetarët myslimanë jo vetëm që i ruajtën dhe i përkthyen veprat e lashta greke, persiane dhe indiane, por i zhvilluan më tej me kërkime, eksperimente dhe zbulime origjinale.

Disa nga kontributet kryesore janë:

1-Themelimi i spitaleve moderne: Myslimanët ngritën spitale të organizuara me reparte të ndara sipas sëmundjeve, me

mjekë specialistë, farmaci dhe sistem trajnimi për studentët e mjekësisë. Këto ishin pararendëset e spitaleve moderne.

2- Zhvillimi i farmacisë: Ata themeluan farmacitë e para publike dhe zhvilluan metodat e përgatitjes së ilaçeve, përdorimin e bimëve mjekësore dhe klasifikimin e barnave.

3- Shkrimi i enciklopedive mjekësore: Dijetarët myslimanë shkruan vepra madhore që u përdorën për shekuj në universitetet evropiane.

Disa figura kryesore myslimane:

1- Ibn Sina (Avicena)

Shkroi librin "The Canon of Medicine", i cili ishte tekst bazë në Evropë për rreth 600 vjet. Ai përshkroi shumë sëmundje, ilaçe dhe metoda diagnostikimi.

2- Err Rrazi

Njohu dallimin mes lisë dhe fruthit, dhe theksoi rëndësinë e vëzhgimit klinik. Vepra e tij "Kitab El-Hauij" ishte ndër më të rëndësishmet në mjekësi.

3- Ez Zahraui

Quhet "babai i kirurgjisë moderne". Libri i tij "Et Tesrijf" përshkruan instrumente kirurgjikale dhe metoda operimi.

4- Ibn En Nefijs

Zbuloi qarkullimin pulmonar të gjakut shumë shekuj para studiuesve evropianë.

Mjekët myslimanë përdorën vëzhgimin, analizën dhe eksperimentin praktik, duke larguar mjekësinë nga hamendësimet. Ata theksuan etikën mjekësore, trajtimin njerëzor të pacientëve dhe përgjegjësinë morale të mjekut. Ata dhanë kontribute në kirurgji, oftalmologji (mjekësia e syrit), psikiatri, anatomi dhe obstetrikë.

Kontributi i myslimanëve në mjekësi tregon se Islami e ka nxitur kërkimin shkencor dhe shërbimin ndaj njerëzimit. Ata e panë mjekësinë jo vetëm si shkencë, por edhe si amanet për të ruajtur jetën dhe dinjitetin e njeriut. Pa kontributin e tyre, zhvillimi i mjekësisë moderne do të kishte qenë shumë më i ngadalshëm.

Në përgjithësi, profesioni i mjekësisë në Islam është një mision human para se të jetë thjesht një profesion, me qëllim lehtësimin e dhimbjeve dhe ruajtjen e shëndetit të njeriut. Në Islam gjendet etikë për mjekësinë, për mjekun dhe për infermierin.

Etika e mjekut dhe e mjekësisë

Profesioni i mjekut është një profesion fisnik, të cilin Islami e ka nxitur dhe e ka konsideruar si një nga dijet për të cilat njeriu duhet të kujdeset dhe t'i kushtojë rëndësi. Në një transmetim nga Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!) thuhet: *"Dija është dy llojesh: dija e feve dhe dija e trupave (mjekësisë)".*[4]

Pra, dija e mjekësisë është një dije që vihet në shërbim të njerëzimit dhe ruan trupat e njerëzve, sepse shëndeti i trupit e bën njeriun të jetë aktiv në shoqërinë e tij dhe të përpiqet për qëllimet për të cilat

4 "El Bihar", vëll. 1, f. 220.

Allahu i Lartësuar e ka krijuar. I Dërguari i nderuar (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe familjen e tij!) ka thënë: *"Janë dy begati të braktisura: siguria dhe shëndeti (mirëqenia)".*[5]

Etika e mjekut

Profesioni i mjekut bazohet në mënyrë thelbësore në marrëdhënien midis dy palëve: pala e parë është mjeku, ndërsa pala tjetër është pacienti. Për këtë arsye, është e rëndësishme të vendosen rregulla dhe parime që e rregullojnë këtë marrëdhënie. Meqë mjekësia është, në

5 "Reudatul Ua'idhijn, f. 472.

radhë të parë, një profesion human, është e domosdoshme që ajo të jetë e udhëhequr nga etika që ruan dinjitetin e njeriut. Për këtë arsye, Islami ka vendosur disa norma etike për mjekun. Cilat janë këto norma?

Bashkëndarja dhe dhembshuria ndaj pacientëve

Mjeku duhet të sillet me butësi, mëshirë dhe dhembshuri me pacientët, sepse gjendja psikologjike e pacientit ka nevojë, gjithashtu, për kujdes. Në lidhje me këtë çështje, Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "Çdo njeri që ka një profesion, ka nevojë për tri cilësi, për të siguruar fitimin: të jetë i aftë në punën e tij, të jetë i

besueshëm në të dhe të fitojë dashurinë e atij që e punëson".[6]

Përpjekja për të arritur nivele të larta në specializim

Mjeku nuk duhet të lërë pa shfrytëzuar asnjë mundësi për të zhvilluar aftësitë e tij në mjekim, për të ndjekur zbulimet më të fundit mjekësore dhe trajtimet e reja, si dhe të përpiqet në njohjen e hollësive të këtij profesioni.

Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "*Kush merret me mjekësi, le t'i*

6 "Tuhaful Ukuli", f. 228.

frikësohet Allahut, të jetë këshillues i sinqertë dhe të përpiqet (me zell në punën e tij)".[7]

Marrja e pëlqimit (lirimit nga përgjegjësia) nga pacienti

Marrja e pëlqimit nga pacienti është e domosdoshme, sidomos në trajtime të ndërlikuara dhe ndërhyrje kirurgjikale, të cilat janë të pashmangshme, ku njëkohësisht ekziston mundësia e rrezikut për jetën ose për lëndime të rënda. Ky pëlqim e mbron mjekun nga pasojat që mund të lindin, nëse më vonë ndodh diçka

7 "El Bihar", vëll. 62, f. 74.

e padëshiruar, si vdekja e pacientit apo invaliditeti, mos e dhëntë Zoti.

Është transmetuar se Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!) u foli njerëzve: "*O ju mjekë, veterinerë dhe ju që merreni me mjekim! Kushdo prej jush që trajton një njeri apo një kafshë dhe nuk merr për vete pëlqimin (lirimin nga përgjegjësia), nëse e trajton dhe nuk e ka marrë këtë pëlqim, e pastaj ndodh dëmtimi (apo vdekja), atëherë ai është mban përgjegjësi për atë që ka ndodhur*".[8]

8 Abdurrezak, "El Musannaf", vëll. 9, f. 471.

Mosdetyrimi i pacientit për të ngrënë

Detyrimi i pacientit për të konsumuar ushqime që nuk i pëlqejnë, mund ta shqetësojë atë dhe të ndikojë që ai të mos e pranojë trajtimin në mënyrën e duhur. Është transmetuar se i Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka thënë: *"Mos i detyroni të sëmurët tuaj për të ngrënë, sepse Allahu i ushqen dhe i ujit ata"*.[9]

9 "El Bihar", vëll. 62, f. 142.

Mosbërja dallim mes të pasurit dhe të varfrit

Islami nuk bën dallim ndërmjet një myslimani dhe tjetrit, përveçse sipas afërsisë së tij me Allahun e Lartësuar. Siç thotë Allahu i Madhëruar: **"O njerëz! Ne ju kemi krijuar nga një mashkull dhe një femër dhe ju kemi bërë popuj dhe fise që të njiheni mes vete. Vërtet, më i nderuari prej jush tek Allahu është ai që është më i devotshëm. Vërtet, Allahu është i Dijshëm dhe i Mirënjohur** (për çdo gjë)".[10]

Pra, kriteri i vërtetë i dallimit është devotshmëria, dhe jo gjëra të tjera, si pasuria apo pozita. Për këtë arsye, mjeku

10 Sure "El Huxhurat", ajeti 13.

duhet t'i shikojë pacientët e tij me të njëjtin sy dhe të mos i japë përparësi njërit ndaj tjetrit, përveçse në atë që Allahu ka bërë dallim mes njerëzve, qoftë në trajtim apo në nivelin e kujdesit.

Imam Rizai (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "*Kush takon një të varfër mysliman dhe e përshëndet ndryshe nga përshëndetja që i bën të pasurit, në Ditën e Kiametit do ta takojë Allahun e Madhëruar të zemëruar me të*".[11]

11 "Emalije es-Saduk", f. 396.

Etika e infermierit

Detyra e infermierit nuk ndryshon shumë nga ajo e mjekut, përveçse mjeku merret me trajtimin, ndërsa infermieri ndjek dhe e mbështet këtë trajtim. Pra, është një detyrë thellësisht humane. Duke qenë e tillë, infermieri duhet të ketë parasysh dy çështje të rëndësishme:

E para: Kujdesi i vazhdueshëm dhe monitorimi

Kjo është e rëndësishme për ruajtjen e shëndetit të pacientit dhe për shpërblimin e madh tek Allahu i Madhëruar. I Dërguari

i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka thënë: "*Kush kujdeset për një të sëmurë një ditë dhe një natë, Allahu do ta ringjallë atë me Ibrahimin, mikun e Mëshiruesit, dhe ai do të kalojë mbi Sirat si vetëtima ndriçuese*".[12]

E dyta: Plotësimi i nevojave të pacientit

Islami e çmon shumë vlerën e përpjekjes për plotësimin e nevojave të besimtarëve në përgjithësi dhe veçanërisht të pacientit. Është transmetuar se i Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i

12 "Ikabul A'mal", f. 341.

Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka thënë: "*Kush përpiqet për të plotësuar një nevojë të një të sëmuri, qoftë ajo e plotësuar apo jo, del nga mëkatet e tij sikur të ishte dita kur e ka lindur nëna e tij*".[13]

Dhe le ta dijë infermieri se shpërblimi që Allahu i Madhëruar ka premtuar për atë që i shërben një besimtari në plotësimin e nevojave të tij, është shumë i madh. Mjafton për këtë ajo që është transmetuar nga Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!): "*Allahu i Lartësuar dhe i Fuqishëm ka thënë: 'Krijesat janë familja ime; më i dashuri prej tyre tek Unë është ai që sillet më*

13 "Emalije es-Saduk", f. 387.

butë me ta dhe ai që përpiqet më shumë për të plotësuar nevojat e tyre'".[14]

Në një transmetim tjetër nga Imam Kadhimi (Paqja qoftë mbi të!) thuhet: *"Me të vërtetë, Allahu ka disa robër në tokë që përpiqen për plotësimin e nevojave të njerëzve; ata janë të sigurt në Ditën e Kiametit".*[15]

14 Muhamed er-Rijshehri, "Mijzanul Hikmeh", vëll. 1, f. 700.

15 Muhamed er-Rijshehri, "Mijzanul Hikmeh", vëll. 1, f. 700.

MËSIME PROFETIKE MBI SHËNDETIN, SËMUNDJEN DHE SHËRIMIN

Hadithi 1

Shëndeti, dija dhe roli i mjekut në mësimet e Ehli Bejtit

Shëndeti, shërimi dhe përgjegjësia mjekësore

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: *"Dijeni se prej fatkeqësive është varfëria, por më e rëndë se varfëria është sëmundja e trupit, dhe më e rëndë se sëmundja e trupit është sëmundja e zemrës.*

Dijeni se prej shëndetit të trupit është devotshmëria e zemrës".[16]

الطب والطبابة

أمير المؤمنين عليه السلام: "أَلَا وإِنَّ مِنَ الْبَلَاءِ الْفَاقَةَ، وأَشَدُّ مِنَ الْفَاقَةِ مَرَضُ الْبَدَنِ، وأَشَدُّ مِنْ مَرَضِ الْبَدَنِ مَرَضُ الْقَلْبِ، أَلَا وإِنَّ مِنْ صِحَّةِ الْبَدَنِ تَقْوَى الْقَلْبِ" (السيّد الرضيّ، نهج البلاغة (خطب الإمام عليّ عليه السلام، ص544.)

16 Es Sejid err-Rradi, "Nehxhul Belaga", Hytbet e Imam Aliut, f. 544.

Hadithi 2

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: *"Dituria është katër llojesh: Fik'hu (jurisprudenca) për fenë; mjekësia për trupat; gramatika për gjuhën dhe astronomia për njohjen e kohëve".*[17]

أمير المؤمنين عليه السلام: "العُلومُ أربَعَةٌ: الفِقهُ لِلأَديانِ، وَالطِّبُّ لِلأَبدانِ، وَالنَّحوُ لِلّسانِ، وَالنُّجومُ لِمَعرِفَةِ الأَزمانِ" (العلّامة المجلسيّ، بحار الأنوار، ج1، ص218.)

17 El Mexhlisi, "Biharul Enuar", vëll. 1, f. 218.

Hadithi 3

Imam Bakiri (Paqja qoftë mbi të!) ka porositur Xhabir el-Xhu'fin: *"Kuptoje se nuk ka dije si kërkimi i shëndetit (selametit), dhe nuk ka shëndet si shpëtimi i zemrës".*[18]

الإمام الباقر عليه السلام مِن وَصِيَّتِهِ لِجابِر الجُعفيّ: "وَاعلَم أنَّه لا عِلمَ كَطَلَبِ السَّلامَةِ، ولا سَلامَةَ كَسَلامَةِ القَلبِ" (ابن شعبة الحرّانيّ، تحف العقول، ص286.)

18 Ibn Shu'betu el-Harr'rrani, "Tuhaful Ukul", f. 28.

Hadithi 4

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Njerëzit e çdo vendi nuk mund të bëjnë pa tre persona, tek të cilët drejtohen për çështjet e dynjasë dhe të Ahiretit të tyre. Nëse u mungojnë këta, ata bëhen turmë e paditur (e ulët): një dijetar i fesë, i ditur dhe i devotshëm; një udhëheqës i mirë, që i bindet populli; dhe një mjek i aftë dhe i besueshëm".*[19]

الإمام الصادق عليه السلام: "لا يَستَغني أهلُ كُلِّ بَلَدٍ عَن ثَلاثَةٍ، يُفزَعُ إلَيهِم في أمرِ دُنياهُم وآخِرَتِهِم، فَإن عَدِموا ذلِكَ كانوا هَمجاً: فَقيهٍ عالِمٍ وَرِعٍ، وأميرٍ خَيِّرٍ مُطاعٍ، وطَبيبٍ بَصيرٍ ثِقَةٍ". (ابن شعبة الحرّاني، تحف العقول، ص321.)

19 Ibn Shu'betu el-Harr'rrani, "Tuhaful Ukul", f. 321.

Hadithi 5

Për çdo sëmundje ka ilaç dhe shërim

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "Me të vërtetë, i Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij) ka thënë: "*Mjekohuni, sepse Allahu nuk ka zbritur asnjë sëmundje pa zbritur bashkë me të edhe ilaçin e saj, përveç vdekjes, sepse për të nuk ka ilaç*'".[20]

لكلّ داءٍ دواء وشفاء

5- الإمام الصادق عليه السلام: "إنَّ رَسولَ اللهِ صلى الله عليه وآله وسلم قالَ: تَداوَوا، فَما أنزَلَ اللهُ داءً إلَّا أنزَلَ مَعَهُ دَواءً، إلَّا السّامَ - يَعنِي المَوتَ -، فَإنَّهُ لا دَواءَ لَهُ". (القاضي النعمان المغربيّ، دعائم الإسلام، ج2، ص143.)

20 El Kadi en-Nu'man el-Magribi, "De'a'imul Islam", vëll. 2, f. 143.

Hadithi 6

Është transmetuar nga Xhabir ibn Abdulhahu se kur e pyetën të Dërguarin e Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij!): 'A të mjekohemi?', ai u përgjigj: *"Mjekohuni, sepse Allahu i Madhëruar nuk ka zbritur asnjë sëmundje pa zbritur për të edhe shërimin"*.[21]

عن جابر بن عبد الله: قيلَ: يا رَسولَ اللهِ، أَنَتداوى؟ فَقَالَ: "تَداوَوا، فَإِنَّ اللهَ -عزّ وجلّ- لَم يُنزِل داءً إِلَّا وأنزَلَ لَهُ شِفاءً".(الحميريّ القمّيّ، قرب الإسناد، ص110.)

21 El Humejri el-Kumi, "Kurbul Isnad", f. 110.

Hadithi 7

Shërimi është në dorën e Allahut

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "*Një prej profetëve u sëmur dhe tha: 'Nuk do të mjekohem, derisa Ai që më sëmuri, të më shërojë'.*

Atëherë Allahu i Madhëruar i shpalli: 'Nuk do të të shëroj, derisa të mjekohesh, sepse shërimi është prej Meje'".[22]

22 Esh Shejkh et-Tabarsi, "Mekarimul Akhlak", f. 362.

الشفاء بيد الله

الإمام الصادق عليه السلام: "إنَّ نَبِيّاً مِنَ الأَنبياءِ مَرِضَ، فَقالَ: لا أتَداوى حَتَّى يَكونَ الَّذي أمرَضَني هُوَ الَّذي يَشفيني، فَأَوحَى اللهُ عزَّ وجلَّ: لا أشفيكَ حَتَّى تَتَداوى، فَإنَّ الشِّفاءَ مِنّي". (الشيخ الطبرسيّ، مكارم الأخلاق، ص362.)

Hadithi 8

Imam Zejnul Abedini (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "*O Allah, Ty të takon falënderimi që krijove dhe përsose, caktove dhe vendose, dhe bëre të vdesë e të jetojë, sëmure dhe shërove, dhe dhurove shëndet e sprovë!*"[23]

الإمام زين العابدين عليه السلام: "اللَّهُمَّ، لَكَ الحَمدُ أن خَلَقتَ فَسَوَّيتَ، وقَدَّرتَ وقَضَيتَ، وأمَتَّ وأحيَيتَ، وأمرَضتَ وشَفَيتَ، وعافَيتَ وأبلَيتَ". (الشيخ الكفعميّ، المصباح، ص123.)

23 Esh Shejkh el-Kef'ami, "El Misbah", f. 123.

Hadithi 9

Etika e mjekësisë

Ndjenja e përgjegjësisë

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "Isai (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: "*Ai që e lë plagën e të plagosurit pa shërim është, pa dyshim, ortak me atë që e ka plagosur. Sepse, plagosësi ka dashur dëmtimin e të plagosurit, ndërsa ai që e lë pa shërim, nuk ka dashur përmirësimin e tij. Dhe, kur nuk ka*

dashur përmirësimin e tij, atëherë, detyrimisht, ka dashur dëmtimin e tij".[24]

من آداب الطبابة:

أوّلاً: الشعور بالمسؤوليّة

9- الإمام الصادق عليه السلام: "كَانَ الْمَسِيحُ عليه السلام يَقُولُ: إِنَّ التَّارِكَ شِفَاءَ الْمَجْرُوحِ مِنْ جُرْحِه شَرِيكٌ لِجَارِحِه لَا مَحَالَةَ، وذَلِكَ أَنَّ الْجَارِحَ أَرَادَ فَسَادَ الْمَجْرُوحِ، والتَّارِكَ لإِشْفَائِه لَمْ يَشَأْ صَلَاحَه، فَإِذَا لَمْ يَشَأْ صَلَاحَه فَقَدْ شَاءَ فَسَادَه اضْطِرَاراً". (الشيخ الكليني، الكافي، ج8، ص345.)

24 Esh Shejkh el-Kulejni, "El Kafi", vëll. 8, f. 345

Hadithi 10

Devotshmëria dhe këshilla e sinqertë

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: "*Kush merret me mjekësi, le të ketë frikë Allahun, le të këshillojë sinqerisht dhe le të përpiqet maksimalisht*".[25]

ثانياً: التقوى والنُصح

أمير المؤمنين عليه السلام: "مَن تَطَبَّبَ فَلْيَتَّقِ اللهَ وَلْينصَح وَلْيَجتَهِد". (القاضي النعمان المغربيّ، دعائم الإسلام، ج2، ص144.)

25 El Kadi en-Nu'man el-Magribi, "De'a'imul Islam", vëll. 2, f. 144.

Hadithi

Diagnostikimi i sëmundjes para mjekimit

I Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij) i ka thënë një mjeku bashkëkohës të tij: *"Mos mjeko askënd pa njohur mirë sëmundjen e tij".*[26]

ثالثاً: تشخيص الداء قبل الدواء

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لأحد معاصريه من الأطبّاء: "لا تُداوِ أحَداً حَتَّى تَعرِفَ داءَهُ". (ابن حجر، الإصابة، ج3، ص289.)

26 Ibn Haxheri, "EI Isabatu", vëll. 3, f. 289.

Hadithi 12

Imam Zejnul Abedini (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Ai që nuk e njeh sëmundjen e tij, atë e dëmton ilaçi i tij".*[27]

الإمام زين العابدين عليه السلام: "مَن لَم يُعرَف داؤُهُ، أفسَدَهُ دَواؤُهُ". (العلّامة المجلسيّ، بحار الأنوار، ج75، ص161.)

27 El Mexhlisi, "Biharul Enuar", vëll. 75, f. 161.

Hadithi 13

Mbjellja e shpresës në zemrën e të sëmurit

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: *"Fatkeqësia më e madhe është humbja e shpresës".*[28]

رابعاً: بثّ الأمل في نفس المريض

أمير المؤمنين عليه السلام: "أعظَمُ البَلاءِ انقِطاعُ الرَّجاءِ". (الليثيّ الواسطيّ، عيون الحكم والمواعظ، ص117.)

28 El Lejthi ul-Uasitit, "Ujunul Hikam ue El Meua'idh", f. 117.

Hadithi 14

Kufizimi i mjekësisë te specialistët

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: *"Është detyrë e udhëheqësit (imamit) që ta ndalojë dijetarin e pamoralshëm dhe mjekun e paditur".*[29]

خامساً: حصر الطبابة بالمتخصّص

أمير المؤمنين عليه السلام: "يَجِبُ عَلَى الإمامِ أن يَحبِسَ الفُسّاقَ مِنَ العُلَماءِ، وَالجُهّالَ مِنَ الأَطِبّاءِ". (الشيخ الصدوق، من لا يحضره الفقيه، ج3، ص31.)

29 Esh Shejkh Saduk, "Men la Jehdheruhu El Fakijih", vëll. 3, f. 31.

Hadithi 15

Nga dispozitat e mjekësisë

Përgjegjësia, siguria dhe dëmshpërblimi

I Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij) ka thënë: *"Ai që ushtron mjekësinë, ndërkohë që nuk dihet se a ka pasur më parë dije mjekësore, është përgjegjës për veprimet e tij".*[30]

30 En Nisai, "Es Sunenul Kubra", vëll. 4, f. 241.

من أحكام الطبابة

أوّلاً: الضمان

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: "مَن تَطَبَّبَ ولَم يُعلَم مِنهُ طِبٌّ قَبلَ ذلِكَ، فَهُوَ ضامِنٌ". (النسائيّ، السنن الكبرى، ج4، ص241.)

Hadithi 16

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: "*Ai që merret me mjekësi ose praktikon trajtime (pa aftësi të mjaftueshme), le të marrë leje (përgjegjësi të lirë) nga kujdestari i pacientit; përndryshe ai është përgjegjës për dëmin*".[31]

أمير المؤمنين عليه السلام: "مَن تَطَبَّب أو تَبَيطَرَ، فَليَأخُذِ البَراءَةَ مِن وَلِيِّهِ، وإلَّا فَهُوَ لَهُ ضامِنٌ". (الشيخ الكليني، الكافي، ج7، ص364.)

31 "El Kafi", vëll. 7, f. 364.

Hadithi 17

Trajtimi kur ekziston rreziku i vdekjes

Hamdan ibn Is'haku ka thënë: "Kisha një djalë që vuante nga gurët (në trup). Më thanë: 'Nuk ka shërim për të, përveçse ta hapësh për trajtim'. Unë e çava atë dhe ai vdiq…

Pastaj i shkrova Ebu Hasan el-Askeriut, Imam Hadit (Paqja qoftë mbi të!), dhe ai më ktheu përgjigje: "*Nuk ke asgjë mbi vete për atë që ke bërë. Ti vetëm kërkove ilaçin,*

ndërsa caktimi i jetës së tij ishte në atë që ndodhi'".[32]

ثانياً: العلاج مع احتمال الموت

17- عن حمدان بن إسحاق: كانَ لِيَ ابنٌ، وكانَ تُصيبُهُ الحَصاةُ، فَقيلَ لي: لَيسَ لَهُ عِلاجٌ إلَّا أن تَبطَّهُ، فَبَطَطتُهُ فَماتَ... قالَ: فَكَتَبتُ إلى أبِي الحَسَنِ العَسكَرِيّ عليه السلام، فَوَقَّعَ عليه السلام: "لَيسَ عَلَيكَ في ما فَعَلتَ شَيءٌ، إنَّما التَمَستَ الدَّواءَ وكانَ أجَلُهُ في ما فَعَلتَ" (الشيخ الكلينيّ، الكافي، ج6، ص53.)

32 "El Kafi", vëll. 6, f. 53.

Hadithi 18

Zgjedhja e gjinisë së njëjtë në mjekim, përveç rastit të domosdoshëm

Ali ibn Xha'ferri ka transmetuar nga vëllai i tij, Imam Kadhimi (Paqja qoftë mbi të!), përgjigjen e një pyetjeje që i bëri:

- A lejohet që një burrë t'i bëjë hixhame një gruaje? – e pyeta.
- *Jo, - u përgjigj Imam Kadhimi.*[33]

33 "Kurbul Isnad", f. 227.

ثالثاً: اختيار الجنس المماثل في العلاج إلّا عند الاضطرار

عن عليّ بن جعفر، عن اخيه الإمام الكاظم عليه السلام، قال: سَأَلْتُهُ عَنِ المَرأَةِ، لَها أن يَحجُمَها رَجُلٌ؟

قال: "لا". (الحميريّ القمّيّ، قرب الإسناد، ص227.)

Hadithi 19

Ebu Hamze eth-Thumali ka transmetuar nga Imam Bakiri (Paqja qoftë mbi të!) përgjigjen e pyetjes që i bëri.

- Nëse një grua myslimane pëson një thyerje apo plagoset në një vend ku nuk është e përshtatshme të shihet. Duke pasur parasysh se burrat janë më të aftë për trajtimin e saj sesa gratë, a lejohet që burri ta shikojë atë?

- *Nëse ajo detyrohet për këtë, atëherë ai mund ta trajtojë atë, nëse ajo dëshiron,* - u përgjigj Imam Bakiri.[34]

34 "El Kafi", vëll. 5, f. 534.

عن أبي حمزة الثماليّ، عن الإمام الباقر عليه السلام، قال: سَأَلْتُهُ عَنِ المَرأَةِ المُسلِمَةِ يُصيبُهَا البَلاءُ في جَسَدِها، إمّا كَسرٌ، أو جِراحٌ في مَكان لا يَصلُحُ النَّظَرُ إلَيهِ، ويَكونُ الرِّجالُ أرفَقَ بِعِلاجِهِ مِنَ النِّساءِ، أيَصلُحُ لَهُ أن يَنظُرَ إلَيها؟

قالَ: "إذَا اضطُرَّت إلَيهِ، فَيُعالِجُها إن شاءَت" (الشيخ الكلينيّ، الكافي، ج5، ص534.)

Hadithi 20

Mjekimi me gjëra të ndaluara

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Allahu i Madhëruar nuk ka vendosur as shërim e as ilaç në asgjë nga ato që ka ndaluar".*[35]

رابعاً: التداوي بالمحرّمات

الإمام الصادق عليه السلام: "إنَّ اللّه عَزَّ وجَلَّ لَمْ يَجْعَلْ فِي شَيْءٍ مِمَّا حَرَّمَ شِفَاءً ولَا دَوَاءً" (الشيخ الكليني، الكافي، ج6، ص413.)

35 "El Kafi", vëll. 6, f. 413.

Hadithi 21

Ka'idi ibn Talhatu ka transmetuar përgjigjen që Ebu Abdullahu, Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!), ka dhënë rreth pijeve alkoolike (nebidhit[36]) që vendosen në ilaç. Ai tha: *"Nuk lejohet për askënd që të kërkojë shërim me atë që është e ndaluar (haram)".*[37]

36 Nebidhi është një pije alkoolike që prodhohet nga fermentimi i rrushit ose i frutave të tjera, si hurmat dhe rrushi i thatë. Zakonisht përmban rreth 12% alkool dhe ndahet në të kuq dhe të bardhë. Historikisht dhe shkencërisht, konsiderohet një lloj vere, pasi lëngu lihet të fermentohet.

37 "El Kafi", vëll. 6, f. 414.

عن قائِدِ بنِ طَلحَةَ أنَّهُ سَألَ أبا عَبدِ اللهِ (الإمام الصادق) عليه السلام عَنِ النَّبيذِ يُجعَلُ فِي الدَّواءِ؟ فَقالَ: "لا، لَيسَ يَنبَغي لأَحَد أن يَستَشفِيَ بِالحَرامِ". (المصدر نفسه، ج6، ص414.)

Hadithi 22

Udhëzime dhe këshilla

Çfarë e bën të panevojshëm mjekun?

El Esbag ibn Nubatatu ka transmetuar se Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), i tha djalit të tij, Hasan ibn Aliut (Paqja qoftë mbi të!): "O biri im, a të të mësoj katër gjëra me të cilat nuk do të kesh nevojë për mjekun?" Ai tha: "Po, o Prijësi i besimtarëve". Ai i tha: "*Mos u ul për të ngrënë, veçse kur je i uritur; mos u ngri nga ushqimi, veçse kur ende ke dëshirë për të; përtype mirë ushqimin; dhe kur të flesh,*

pastro trupin (shko në tualet). Nëse i zbaton këto, nuk do të kesh nevojë për mjekun".[38]

توجيهات وإرشادات

أوّلاً: ما يُغني عن الطبيب

عن الأَصبَغِ بنِ نُباتَة: قالَ أميرُ المُؤمِنينَ عَلِيُّ بنُ أبي طالِب عليه السلام لِلحَسَنِ ابنِهِ عليه السلام: "يا بُنَيَّ، ألا أُعَلِّمُكَ أربَعَ خِصالٍ تَستَغني بِها عَنِ الطِّبِّ؟ فَقالَ: بَلى، يا أميرَ المُؤمِنينَ. قالَ: لا تَجلِس عَلَى الطَّعامِ إلَّا وأنتَ جائِعٌ، ولا تَقُم عَنِ الطَّعامِ إلَّا وأنتَ تَشتَهيهِ، وجَوِّدِ المَضغَ، وإذا نِمتَ فَاعرِض نَفسَكَ عَلَى الخَلاءِ، فَإذَا استَعمَلتَ هذَا استَغنَيتَ عَنِ الطِّبِّ". (الشيخ الصدوق، الخصال، ص229.)

38 Shejkh es-Saduk, "El Khisal", f. 229.

Hadithi 23

Prijësi i besimtarëve, Imam Ali (Paqja qoftë mbi të!), kur u pyet se a është e vërtetë se në Kur'an gjendet çdo dije, përveç mjekësisë, ai u përgjigj: "*Jo, përkundrazi, në Kur'an ka një ajet që përmbledh të gjithë mjekësinë:* **"Hani dhe pini, por mos e teproni".**[39]

أمير المؤمنين عليه السلام - وقَدْ سُئِل، فَقيلَ: إنَّ في القُرآنِ كُلَّ عِلم إلَّا الطِّبَّ ؟! -: "أما إنَّ في القُرآنِ لآيَةً تَجمَعُ الطِّبَّ كُلَّهُ: ﴿وَكُلُواْ وَاشْرَبُواْ وَلاَ تُسْرِفُواْ﴾". (قطب الدين الراونديّ، الدعوات، ص75.)

39 Kutbuddijn er-Rauendij, "Ed Da'auat", f. 75.

Hadithi 24

Shmang sa më shumë të jetë e mundur trajtimin mjekësor

I Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka thënë: *"Shmange ilaçin, përderisa trupi yt e përballon sëmundjen. Nëse nuk e përballon më sëmundjen, atëherë përdor ilaçin".*[40]

ثانياً: دفع معالجة الأطبّاء ما أمكن

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: "تَجَنَّبِ الدَّواءَ مَا احتَمَلَ بَدَنُكَ الدَّاءَ، فَإذا لَم يَحتَمِلِ الدّاء فَالدَّواءُ". (العلّامة المجلسيّ، بحار الأنوار، ج59، ص66.)

40 El Al'lametu el-Mexhlisi, "Biharul Enuar", vëll. 59, f. 66.

Hadithi 25

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: *"Pirja e ilaçit për trupin është si sapuni për rrobën: e pastron atë, por edhe e konsumon (e bën si rrobë të vjetëruar dhe të grisur)"*.[41]

أمير المؤمنين عليه السلام: "شُربُ الدَّواءِ لِلجَسَدِ كَالصّابونِ لِلثَّوبِ، يُنَقِّيهِ، ولكِن يُخلِقُهُ".
(ابن أبي الحديد، شرح نهج البلاغة، ج20، ص300.)

41 Ibn Ebil Hadijd, "Sherhu Nehxhul Belaga", vëll. 20, f. 300.

Hadithi 26

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të), ka thënë: *"Vazhdo me sëmundjen tënde, përderisa ajo të lejon të ecësh (të funksionosh)".*[42]

أمير المؤمنين عليه السلام: "اِمشِ بِدائِكَ ما مَشى بِكَ". (السيّد الرضيّ، نهج البلاغة (خطب الإمام عليّ عليه السلام)، ص472.)

42 Sejjid err-Rradi, "Nehxhul Belaga", Hytbet e Imam Aliut, f. 472.

Hadithi 27

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Kush e sheh se shëndeti i tij është më i dukshëm (më i fortë) se sëmundja e tij dhe megjithatë merr ilaç, ai ka punuar kundër vetes së tij".*[43]

الإمام الصادق عليه السلام: "مَن ظَهَرَت صِحَّتُهُ عَلى سُقمِهِ فَشَرِبَ الدَّواءَ، فَقَد أعانَ عَلى نَفسِهِ". (العلّامة المجلسيّ، بحار الأنوار، ج59، ص65.)

43 El Al'lametu el-Mexhlisi, "Biharul Enuar", vëll. 59, f. 65.

Hadithi 28

Imam Kadhimi (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Shtyjeni (shmangeni) mjekimin nga mjekët, për aq kohë sa sëmundja largohet prej jush (vetvetiu), sepse ajo është si ndërtimi: pak prej tij të çon drejt të shumtës".*[44]

الإمام الكاظم عليه السلام: "إدفَعوا مُعالَجَةَ الأَطِبّاءِ مَا اندَفَعَ الدّاءُ عَنكُم، فَإِنَّهُ بِمَنزِلَةِ البِناءِ، قَليلُهُ يَجُرُّ إلى كَثيرِهِ". (الشيخ الصدوق، علل الشرائع، ج2، ص466.)

44 Esh Shejkh es-Saduk "Ilelu Esh Sherai'u", vëll. 2, f. 46.

Hadithi 29

Gjërat që sjellin dobi për shëndetin e trupit

I Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka thënë *"Agjëroni që të jeni të shëndetshëm"*.[45]

ثالثاً: ما ينفع في صحّة البدن

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: "صُومُوا تَصِحُّوا". (قطب الدين الرونديّ، الدعوات، ص76.)

45 Kutbuddijn er-Rauendi, "Ed Da'auat", f. 76.

Hadithi 30

I Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe familjen e tij!) ka thënë: *"Udhëtoni që të jeni të shëndetshëm dhe të përfitoni"*.[46]

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: "سافِروا تَصِحُّوا وتَغنَموا". (المصدر نفسه، ص76.)

46 Burimi: Po aty, f. 76.

Hadithi 31

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: *"Ngritja natën (për adhurim) është shëndet për trupin".*[47]

أمير المؤمنين عليه السلام: "قِيامُ اللَّيلِ مَصَحَّةُ البَدَنِ". (ابن بابويه القمّيّ، فقه الرضا عليه السلام، ص340.)

47 Ibn Babeuei el-Kummi, "Fikhu err-Rirda, f. 340.

Hadithi 32

Imam Kadhimi (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Kur të kesh uri, ha; kur të kesh etje, pi; kur të të vijë nevoja për urinim, urino; mos kryej marrëdhënie bashkëshortore, veçse kur ke nevojë; kur të të vijë gjumi, fli. Vërtet, këto janë shëndet për trupin".*[48]

الإمام الكاظم عليه السلام: "إذا جُعتَ فَكُلْ، وإذا عَطِشتَ فَاشرَبْ، وإذا هاجَ بِكَ البَولُ فَبَلْ، ولا تُجامِع إلّا مِن حاجَةٍ، وإذا نَعَستَ فَنَمْ، فَإنَّ ذلِكَ مَصَحَّةٌ لِلبَدَنِ". (العلّامة المجلسيّ، بحار الأنوار، ج59، ص261.)

48 Al'lametu el-Mexhlisi "Biharul Enuar", vëll. 59, f. 261.

Hadithi 33

Gjërat që ndihmojnë në freskinë dhe gjallërinë e trupit

I Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe familjen e tij!) ka thënë: *"Tri gjëra e gëzojnë trupin dhe e forcojnë atë: parfumi i mirë, veshja e butë dhe pirja e mjaltit".*[49]

رابعاً: ما يساعد على النضارة

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: "ثَلاثٌ يَفرَحُ بِهِنَّ الجِسمُ ويَربو: الطِّيبُ، واللِباسُ اللَّيِّنُ، وشُربُ العَسَلِ". (المصدر نفسه، ج59، ص295.)

49 Al'lametu el-Mexhlisi "Biharul Enuar", vëll. 59, f. 295.

Hadithi 34

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Tri gjëra të shëndoshin (e forcojnë trupin) dhe tri të dobësojnë. Sa u përket atyre që të shëndoshin, janë: qëndrimi i vazhdueshëm në banjë (hamam), nuhatja e aromave të mira dhe veshja e rrobave të buta…"*[50]

الإمام الصادق عليه السلام: "ثَلاثَةٌ يُسمِنَّ وثَلاثَةٌ يَهزِلنَ، فَأَمَّا الَّتي يُسمِنَّ: فَإدمانُ الحَمّامِ، وشَمُّ الرائِحَةِ الطَّيِّبَةِ، ولُبسُ الثِيابِ اللَّيِّنَةِ...". (الشيخ الصدوق، الخصال، ص155.)

50 Esh es-Saduk, "El Khisal", f. 155.

Hadithi 35

Ato që e zgjasin jetën

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Lani duart tuaja para ushqimit dhe pas tij, sepse kjo e largon varfërinë dhe e shton jetën".*[51]

خامساً: مِمَّا يزيد في العمر

الإمام الصادق عليه السلام: "اِغسِلوا أيدِيَكُم قَبلَ الطَّعامِ وبَعدَهُ، فَإنَّهُ يَنفي الفَقرَ، ويَزيدُ فِي العُمُرِ". (البرقيّ، المحاسن، ج2، ص425.)

51 El Berki, "El Mehasin", vëll. 2, f. 425.

Hadithi 36

Ato që e dëmtojnë trupin

I Dërguari i Allahut (Paqja e bekimi i Allahut qoftë mbi të dhe familjen e tij!) ka thënë: *"Mos e lini darkën, qoftë edhe me një copë hurme të thatë, sepse unë kam frikë për umetin tim nga plakja (dobësimi), si pasojë e lënies së darkës. Vërtet, darka është forcë, si për të moshuarin, ashtu edhe për të riun".*[52]

سادساً: ممّا يهدم البدن

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: "لا تَدَعُوا العَشاءَ ولَو عَلى حَشَفَة[2]، إنّي أخشى عَلى أُمَّتي مِن تَركِ العَشاءِ الهَرَمَ، فَإنَّ العَشاءَ قُوَّةُ الشَّيخِ وَالشّابِّ". (البرقيّ، المحاسن، ج2، ص422.)

52 El Berki, "El Mehasin", vëll. 2, f. 422.

Hadithi 37

Prijësi i besimtarëve, Imam Aliu (Paqja qoftë mbi të!), ka thënë: *"Ruhuni nga të ftohtit në fillimin e tij dhe përballojeni atë në fundin e tij, sepse ai vepron në trup siç vepron te pemët: në fillim i djeg (i dëmton), ndërsa në fund i gjelbëron (i rigjallëron)".*[53]

أمير المؤمنين عليه السلام: "تَوَقَّوْا البَرَدَ في أَوَّلِهِ، وتَلَقَّوهُ في آخِرِهِ، فَإِنَّهُ يَفعَلُ في الأَبدانِ كَفِعلِهِ في الأَشجارِ، أَوَّلُهُ يُحرِقُ، وآخِرُهُ يُورِقُ". (السيّد الرضيّ، نهج البلاغة (خطب الإمام عليّ عليه السلام)، ص492.)

53 Es Sejid err-Rradi, "Nehxhul Belaga", Hytbet e Imam Aliut, f. 492.

Hadithi 38

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"Dy gjëra janë të mira: nuk kanë hyrë kurrë në një bark të prishur, pa e përmirësuar atë; dhe dy gjëra janë të këqija: nuk kanë hyrë kurrë në një bark të shëndoshë, pa e prishur atë. Sa për të mirat: shega dhe uji i vakët. Ndërsa të këqijat: djathi dhe mishi i tharë e i kriposur (i tharë në diell)".*[54]

الإمام الصادق عليه السلام: "شَيئانِ صالِحانِ، لَم يَدخُلا جَوفَ واحِدٍ قَطُّ فاسِداً إلَّا أصلَحاهُ، وشَيئانِ فاسِدانِ لَم يَدخُلا جَوفاً قَطُّ صالِحاً إلَّا أفسَداهُ، فَالصّالِحانِ: الرُّمّانُ وَالماءُ الفاتِرُ، وَالفاسِدانِ: الجُبنُ والقَديدُ". (الشيخ الكليني، الكافي، ج6، ص314.)

54 Esh Shejkh el-Kulejni, "El Kafi", vëll. 6, f. 314.

Hadithi 39

Mjekimi më i mirë

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) i ka thënë një mjeku indian: *"Dije se stomaku është shtëpia e sëmundjes, ndërsa përmbajtja (ruajtja nga teprimi në ushqim) është ilaçi".*[55]

أفضل المداواة

الإمام الصادق عليه السلام للطبيب الهنديّ: "وَاعْلَمْ أنَّ المَعِدَةَ بَيْتُ الدَّاءِ، وَالحِمْيَةَ هِيَ الدَّوَاءُ". (الشيخ الصدوق، الخصال، ص512.)

55 Esh Shejkh es-Saduk, "El Kbisalu", f. 512.

Hadithi 40

Imam Sadiku (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: *"I trajtoni të sëmurët tuaj me sadaka (lëmoshë) dhe u largoni fatkeqësinë me lutje"*.[56]

الإمام الصادق عليه السلام: "دَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَّدَقَةِ، وادْفَعُوا الْبَلَاءَ بِالدُّعَاءِ". (الشيخ الكلينيّ، الكافي، ج4، ص3.)

56 Esh Shejkh el-Kulejni, "El Kafi", vëll. 4, f. 3.

إسم الكتاب: **اربعون حديثا عن الطب و الطبابة**

الاعداد: **مركز نون للتأليف والترجمة**

المترجم: **الحاج الشيخ ولنت (عباس) مريا**

التصحيح الادبي: **يريا كولا**

التصحيح اللغوى: **إسراء مريا**

الإخراج النهائي: **صربيه فزا**

الغلاف: **صربيه فزا**

الناشر: **مؤسسة القرآن الكريم**

تيرانا– البانيا– 2026